

kommer mig at være fra deres Side, som forsvare Skolevæsenet. Der er mange Mænd, som i alle materielle Spørgsmaal staa pderlig, og som mene, at naar Spørgsmaalet dreier sig om industriel Virksomhed, staa er Staten fuldstændig uafgaaelig til at blande sig deri, men som derimod mene, at naar det dreier sig om aandelige Spørgsmaal, hvor Friheden dog har langt større Betydning, staa skal Staten træde til og skal kunne gjøre det med udmærket god Virkning. Naar der er Tale om materiel Virksomhed, erklæres det ikke blot for en Mening, at Staten paatager sig den Slags Ting, men den erklæres for uafgaaelig til at garantere, at Virksomheden føres, som den skal føres, og man siger, at Borgerne og de nærmest Interesserede ere de bedste Dommere i saa Henseende. Er der derimod Spørgsmaal om Skolevæsenet, staa erklæres Forældrene for fuldstændig ukompetente til at bedømme, hvad der er bedst. Dette er virkelig en Modsigelse. Men der er en Modsigelse til. Det blev igaar fra deres Side, som navnlig søgte at forsvare Skolevæsenet, gjentagne Gange hævdede, at det var rigtigst at blive paa den Vej, vi hidtil ere gaaede, fordi Anordningen af 1814 havde virket saa overordentlig vellykket, og det erklæres Medlem for Nibe Amts 4de Valgfreds (Lernæsens), som jeg ikke ser er tilstede her idag, nævnte i den Anledning et officielt Kort, hvorpaa der var anført, hvor høit Oplysningen stod paa de forskjellige Steder, og han anførte, at Danmark stod aller-videst fremme i Oplysning. Dette vil jeg gerne tro er Tilfældet, men hvis det er saa, er det det bedste Bevis for, at vi ikke behøve Statskolon; staa det fast, at vi staa saa uendelig høit over andre Nationer, maa vi ligesaa godt som de kunne undvære Statskolon. Er det derimod Tilfældet, at det aandelige Liv ikke er saa friskt, at vi kunne ordne denne Sag selv, staa maa der være Noget i Veien med Kortet, staa er den store Nos, som regner ned over Forordningen af 1814, ikke berettiget. Jeg tror, at den er berettiget; men een af Delene maa være Tilfældet. Enten har Forordningen af 1814 frembragt saa stort et Resultat, og staa har den modnet os til Frihed, eller ogsaa er det ikke Tilfældet, og staa er der ingen Grund til at fortsætte i den Retning, som man slog ind paa i 1814. Konklusionen er altsaa den samme i begge Tilfælde.

At det, jeg har udvirket, følger naturlig, at jeg staa i principiel Modsetning til Regeringens Forslag, og dette er mig ganske vist ikke behageligt, da jeg i det Mindste forelselig, indtil det bliver mig forbudt, regner mig til de Konervative. Men fordi jeg nu staa i Modstrid med Forslaget, og rimeligvis, da der jo ikke kan ventes et helt Omflag i Regeringens Anskuelse i det nærmeste Aarstid, vil komme til at stemme mod Forslaget til Slutningen, følger dog ikke deraf, at jeg skal modsætte mig Lovforslagets Overgang til 2den Behandling, thi derfra og til at stemme mod

Overgang til 2den Behandling forekommer der mig at være et stort Spring. Den høitærede Minister bemærkede igaar, at det ikke var ganske høfligt, dersom vi nu vilde vise Forslaget tilbage. Det erklæres Medlem, som sidder foran mig, (Bajer) mente, at Høflighed ikke burde være Praxis (Modsigelse af Bajer). Jeg ser altsaa, at jeg har misforstaaet det erklæres Medlem. Jeg for mit Vedkommende opfatter det virkelig som en Hensynsløshed, at ville negte Overgangen til 2den Behandling; jeg tror, at vi skyldte den høitærede Minister Meget, ikke blot med Hensyn til denne Sag, men ogsaa fordi, der altid fra Ministerens Side vises os en saa behagelig Smiddekommen, at det vilde være høit forunderligt, om vi, efter isjor, at have opfordret den høitærede Minister til at komme frem med et Lovforslag, staa, naar han nu har havt Dre for vore Duffer og fremkommer med et Lovforslag, vilde vise det tilbage, efter at have behandlet det et Par Dage. Men foruden at det vilde være uhøfligt mod den høitærede Minister — og dette vil jeg ikke være med til — staa finder jeg ogsaa, at det vilde være uhøfligt imod Vælgerne, imod Befolkningen. Jeg er overbevist om, at Befolkningen vilde blive uderlig forbauset ved at høre, at vi, efter at have faaet en Skolelov forelagt, som vi have drøftet saalænge og holdt utallige Møder om rundt omkring i Landet og talt om paa alle Valgdage, naar den staa endelig kommer, vise den tilbage og sige: Tak, dette have vi ingen Brug for. Nei, Forslaget bør efter min Mening ubetinget gaa til 2den Behandling og sættes i et Udvalg. Folket har ikke blot Krav paa at faa at høre Medlemmernes private Mening her i Salen, men det har ogsaa Krav paa at faa de Grundtraf angivne, som Rigsdagen vil gaa ind paa med Hensyn til denne Sag. Mere behøves ikke. Derfor har den Bemærkning, at et Udvalg paa 15 Medlemmer vilde være meget for stort, eftersom vi jo nu allerede have 2 Udvalg paa 15 Medlemmer og maasse faa et til, ikke meget at betynde; det Udvalg, som kommer til at tage sig af denne Sag, behøver ikke at være saa stort, og navnlig hvis det gaar i den Retning, som jeg ønsker, vil det snart kunne blive færdig med Loven. Der vil ikke være Tale om, at det skal indlade sig paa en længere detailleret Kritik af Loven; det kunde vel indstille Lovforslaget til Forkastelse, men burde da naturligvis angive den Retning, hvori det burde gaa. Thi hvad hjælper det, at vi nu forkaste det, og at staa til næste Aar Regeringen sætter sig i Bevægelse for at fremkomme med et andet Forslag, som den maasse heller ikke faar vedtaget, ja ikke engang staa til 2den Behandling? Vi burde benytte denne Seilighed til at give vor Mening tilkjende, det skyldte vi baade Ministeren og Folket.

Fjord: Ingen vil kunne negte, at det